

Műhely a művészettel nevelésért

 Mechler Anna

„Szembe kell nézni vele, hogy a bolognai rendszer ezen a területen nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.”

OKTÓBER 16-ÁN KERÜLT SOR AZ MMA SZERVEZÉSÉBEN ARRA A MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI TALÁLKOZÓRA, AMI A RÉSZTVEVŐK REMÉNYEI SZERINT RÖVIDESEN EGY ORSZÁGOS PLATFORM MEGSZÜLETÉSÉVEL FOLYTATÓDIK MAJD. A JELENLÉVŐK A MŰVÉSZETTEL NEVELÉS HELYZETÉRŐL, LEHETŐSÉGEIRŐL, ANNAK JÖVŐJÉRŐL BESZÉLGETTEK.

Vashegyi György, az MMA elnöke köszöntőjében üdvözölte azt a szándékot, aminek a nevében a meghívottak összegyűltek; véleménye szerint nagyon fontos a tapasztalatcsere és az összefogás, mert minden művész közös érdeke, hogy a köznevelésben a művészet jelentős szerephez jusson.

Richly Gábor, a szervezet főtítkára rámutatott, hogy az MMA törvénybe és alapszabályba foglalt kötelessége a művészeti képzés támogatása és a tendenciák nyomon követése. Az MMA kutatásokat finanszíroz, ösztöndíjat és az oktatással foglalkozó munkacsoportot hozott létre; emellett már többször rendez konferenciát ebben a témában. Mégis elengedhetetlen, hogy a szervezet jelenléte a művészetoktatás területén még intenzívebb legyen, mert ha az oktatás átalakításától várnánk a megoldást, akkor generációk nőnének úgy fel, hogy a közoktatásban nem kaptak megfelelő művészeti élményt. Véleménye szerint három módon kellene tevélegesen fellépnie a Művészeti Akadémiának: a hét regionális központ mindegyikében fontos megalakítani az oktatással foglalkozó műhelyeket, célzott pályázatokat kell létrehozni a művészettel nevelés segítésére, valamint működtetni kell egy olyan adatbázist, ami összegyűjti az egyéni törekvéseket, tapasztalatokat és fogódzót nyújt azoknak, akik szeretnék művészi élményhez vagy alkotói tapasztalathoz juttatni a rájuk bízott diákokat.

Landgráf Katalin és **Kósa Klára** a találkozó és egyúttal a műhely szimbólumának választott életfa jelentéretegeiről beszélt. Landgráf Katalin kijelölte azt a három szintet, ahol a képzésnek meg kell valósulnia: az alapfokon a művészettel nevelést kell elérni, középfokon már célirányos művészeti nevelést tart kívánatosnak, míg a felsőfok alkalmas a művésszé nevelésre. Mindezt szimbolikájával magába sűríti az életfa, ami gyökerével a földbe kapaszkodik, míg a lombja az égbe tör. Kósa Klára elmondta, hogy az ágyterítőről származó motívum ennél sokkal többet jelent: a felső ág az isteni ihletet, a virágok a teljességet, az öt kör a sarkalatos erényeket, a kunkorodó szár a tudás

örzöit jeleníti meg. A népi vallásosság a tárgyak díszítő elemeiben gyakran tetten érhető.

A bevezetők után elsőként **Farkas Ádám**, az MMA Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottságának elnöke beszélt. „Mi a művészet?” című előadásában rámutatott, hogy bár a Nemzeti Alaptanterv tartalmazza a mindennapos művészettel nevelés elvét, a gyakorlatban ezt igen kevesen alkalmazzák. Az MMA oklevelek átadásával is igyekszik felhívni a figyelmet azoknak a személyeknek a munkásságára, akik ezt megteszik. Véleménye szerint a NAT-ban megfogalmazott lehetőséget mozgalommá kellene tenni, hiszen maga a tanítás is jó esetben művészet: akkor működik igazán, ha elvárásol. Ez a varázslatos kommunikáció egyfajta szellemi élénkségen alapul, ami titokzatos kötelékkel köti a létező entitásokat a megismerhetetlenhez. Megfigyelései szerint a művészet mindenhol körülvesz bennünket, a mágikus kommunikáció a természetben is érvényesül illatok, hangok, színek, mozgások által. Végezetül rámutatott, hogy a művészetben mindig döntéseket kell hozni, és az alkotóművész egyik legfőbb jellemzője, hogy képes az adott pillanatban önálló, egyedi nézőpontból fakadó döntés mentén dolgozni.

Solymosi-Tari Emőke „Módszer vagy koncepció?” című előadását szintén az alapszabály idézésével kezdte; az MMA alapvető feladatai között szerepel, hogy felügyelje a művészettel nevelés megvalósulását. A művészetelmélet tagozatnak az ezen a területen végzett munkáért már 41 díjazottja van. Ez a tény alátámasztja, hogy a szervezet a küldetésének eleget tesz, ám maga az ügy a természeténél fogva nem merül ki abban, hogy értékelik a kiemelkedő egyéni munkásságot. Az ókortól kezdve rengeteg nagy gondolkodó fogalmazta meg, miért és mennyire fontos a „műzsai művészetek” ismerete és gyakorlása – a katarzis gyógyító energiája, a szociokulturális hátrányok leküzdése, az integrált személyiség kialakulása csak egy-egy példa erre. Ám az teljességgel érthetetlen, hogy a tanulmányok során miért csak az egyik agyféltekéhez köthető tevékenységeket fejleszti a pedagógia, amikor

a kutatások bebizonyították, hogy tizennyolc éves korig a művészetoktatásnak kellene dominálnia a képzésben. A Művészetelméleti Tagozat vezetője szerint az volna ideális, ha az oktatásnak lenne egy központilag meghatározott és elfogadott vezérgondolata, a közoktatás tartalmát és szerkezetét mindig a kutatási eredmények határoznák meg, és valóban megkapná a művészet azt a domináns szerepet, amit a kutatók tizennyolc éves korig optimálisnak tartanak. Igazán fontos volna, hogy a művészeti tevékenységek beépüljenek a közismereti oktatásba, amihez új szemléletű szakemberképzésre van szükség; ehhez meg kell újítani a tanárképzést. Merő félreértés, amikor Kodály munkásságát és üzeneteit a módszer felől közelítik meg: az ő számára a módszer csak egy eszköz volt a cél eléréséhez, miszerint az a fontos, hogy a zene mindenkié legyen. Ma már működik a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület is, az ő célkitűzésük ennek a mondatnak a továbbgondolása, amely szintén Kodálytól származik: „A zene mindenkié. De hogyan tehetjük azzá?” Solymosi-Tari Emőke a gondolatmenetét azzal zárta: egy intenzív élmény egy életre megnyithatja a fiatalok lelkét a zenének – ezt az élményt pedig az iskolák kötelessége megteremteni és elérhetővé tenni a gyerekek számára.

Tóth Péter a zeneművészeti felsőoktatás helyzetéről adott elő. A Zeneművészeti Tagozat vezetője szerint elkerülhetetlenné vált a magyar zeneoktatási rendszer áttekintése. Az alapfokú zeneoktatás hálózata a mai napig nagyon jól működik, ez tulajdonképpen meg is kérdőjelezi a tehetségkutató műsorok létjogosultságát, hiszen az alapfokú művészeti iskolák a tehetséget időben felismerik, gondozzák, a gyermekek megfelelő képzésben részesülnek. A középfokú oktatásnál érezhető az a tendencia, ami a felsőfokú képzés problémáit generálja: itt már nem arányosak a keretszámok. Bizonyos területeken állandó a létszámhiány, másutt túlképzés folyik. Zongora- és gitártanárból, zenekari művészből sosincs elegendő, míg szólistaként többen diplomáznak, mint ahány előadóművészt elbír a zenei közélet. Tóth Péter szerint megnehezíti a vidéki zenei felsőoktatás helyzetét, hogy a rendszer-váltás idején az egykor zeneakadémiai fennhatóság alatt működő főiskolák beolvadtak a tudományegyetemekbe, mint művészeti karok. A mai napig nem könnyű elfogadtatni az intézmények vezetésével, hogy a művészeti karok teljesítményét nem olyan markerekkel lehet mérni, mint a tudományos karokét; ráadásul a művészeti képzés a legkevésbé adódóan nagyon drága. Több év küszködés után mára annyit sikerült elérni, hogy legalább ne legyen a képzés deficitese – ami nagyon megterhelő volt, hiszen az nem lehet intézményi érdek, hogy ne vegyenek fel hallgatókat –, ám a zenei felsőoktatás átalakítása így is elkerülhetetlen.

Szembe kell nézni vele, hogy a bolognai rendszer ezen a területen nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Egy BA diplomával nem lehet munkát találni, a kreditértékek pedig sokszor egyáltalán nem hordoznak valós

információkat. Egy új szak indításánál sosem az a szempont, hogy „mennyit ér” egy tantárgy, hanem hogy az adott tantervi hálóba milyen értékkel, hogyan lehet beszámítani. Így ugyanaz a kurzus különböző kreditértéket jelenthet egy másik szakon vagy másik intézményben. A hangszeres szakokon pedig életszerűtlen a váltás: bár a törvény megengedi, senki sem választ fuvola MA képzést, ha a BA-t nagybőgőn végezte el. A szakindítások is visszas helyzeteket idézhetnek elő: nem lehet egy képzést úgy elindítani – aminek igénye a közelmúltban merült fel a könnyűzene területén –, hogy a leendő oktatók 90%-a nem diplomás. Tóth Péter véleménye szerint ez csak annyit jelez, hogy bizonyos területeken nincsen szükség egyetemi végzettségre az érvényesüléshez.

A negyedik előadást **Csáji László Koppány**, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének igazgatója tartotta. Ő arra hívta fel a figyelmet: a művészet kommunikáció, aminek mindkét oldala fontos, az alkotó, küldő funkció is, a közönség befogadó aspektusa is. Egy gyermeknek szüksége van arra, hogy mindkettőt megélje: az alkotás, létrehozás öröme éppen úgy, mint a zenehallgatást vagy egy kiállítás megtekintését. A Landgráf Katalin által említett három szintet Csáji László Koppány azzal bővítette, hogy alapfokon készségeket kell tanítani, a látást, hallást, érzékelést; a középfokú művészettel nevelés célja az élményadás, az empátia és érzékenység kialakítása, valamint a művészet megélése, mint varázslat. A felsőfokú képzés már a professzionalitás szintje.

Mi sem mutatja jobban a téma fontosságát, mint hogy az MMKI Szervezeti és Működési Szabályzatát is megváltoztatták 2022. december 5-én; az új szabályzat tartalmazza a Kutatóintézet feladatai között a művészeti és művészettel nevelés támogatását, a terület kutatását, a vizsgálati eredmények publikálását, illetve egy hálózat kiépítését és működtetését, amely a művészettel nevelés területén eredményes emberek által létrehozott tudásbázist rendszerezi és hozzáférhetővé teszi az érdeklődők számára. Eddig négy irányból keresték fel a szakembereket: a konferencia meghívottjai közt szerepeltek az ilyen tevékenységet is folytató akadémikusok, az MMA ösztöndíjasai közül az adott területen munkálkodók, a tevékenységükért elismerő oklevelet kapott oktató szakemberek, valamint az MMA és az MMKI kutatói. Az intézet 174 felkérő levelet küldött el az adatbázisban és a műhelyben való részvételről, idáig 103 választ kaptak. Az információk alapján elkezdték az adatbázis szerkesztését, és céljuk egy olyan szövetség létrehozása és működtetése, ami akár a döntéshozók irányában is tudja képviselni a szervezet véleményét, remélhetőleg lényegesen hatásosabban, mint a művészek egyénileg. Az adatbázist a későbbiekben tudatosan és folyamatosan bővítik majd, de mindenképpen szeretnék felügyelni ennek folyamatát, hogy valóban értékes és követendő példák kerüljenek a honlapra. ■